

Handläggare
Love Örsan
Telefon: 08-50824019

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Program för miljöövervakning av biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster

- Svar på remiss

Förvaltningens förslag till beslut

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutar att godkänna förvaltningens svar på remissen.

Susanne Leinsköld
Stadsdelsdirektör

Sara Heppling Trygg
Avdelningschef

Sammanfattning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har remitterat "Program för miljöövervakning av biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster" (dm: 20 16-16202) till flera berörda nämnder och bolag i staden, däribland Skärholmens stadsdelsnämnd.

Innan miljö- och hälsoskyddsnämnden fastställer planen vill de ha svar på ett antal frågeställningar om planen har rätt innehåll och kan förväntas ge det stöd som respektive nämnd behöver och som planen syftar till att ge.

Förvaltningen välkomnar miljöförvaltningens initiativ till ett samordnat miljöövervakningsprogram och ser fram emot mer stöd i det konkreta utformandet av naturvårdsåtgärder. Förvaltningen saknar dock analys av markanvändningshistorik i miljöövervakningen. Förvaltningen bedömer att mer resurser behöver avsättas för skötsel av naturmark, utan att det sker på bekostnad av övrig parkdrift.

Ärendet

När staden växer behövs ökad kunskap om tillstånd och förändringar i Stockholms natur för att rätt åtgärder, vid lämpliga tidpunkter och på de rätta platserna ska kunna sättas in. En fortlöpande övervakning av naturmiljön möjliggör hög kvalitet och aktualitet i kunskapsunderlagen.

Miljö- och hälsoskydds nämnden bedriver miljöövervakning på tillståndet i luft, mark, vatten och den biologiska mångfalden samt miljöns inverkan på människors hälsa.

I Finansborgarrådets förslag till budget 2017 lyfts nämndens ansvar för stadens arbete med biologisk mångfald fram, bland annat anges att: *"... miljö- och hälsoskydds nämnden ska bidra med expertkunskap och strategiska underlag om biologisk mångfald i stadsbyggnads-processen. Nämnden ska fortsätta arbetet med att ta fram underlag för hur den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster kan utvecklas och förstärkas i staden."* Det står också att nämnden ska *"bistå exploateringsnämnden för att, i linje med riktlinjer för Grönare Stockholm, utveckla och förstärka den biologiska mångfalden"*.

I detta övervakningsprogram planeras och prioriteras olika insatser i form av kartläggningar, inventeringar, analyser och andra undersökningar som behövs för att följa utvecklingen för stadens ekosystem och flera av de tjänster som de erbjuder. I fokus står datainsamling, uppdatering och aktualisering av de viktigaste befintliga ekologiska kunskapsunderlagen samt metodutveckling för att hitta lämpliga mätmetoder där sådana saknas. Programmet är indelat i fem områden, inom vilka typ av insatser, metodik och studieobjekt är snarlika:

1. Landskap
2. Naturtyper/Biotoper
3. Arter/Artgrupper
4. Ekosystemtjänster kopplade till biologisk mångfald
5. Uppföljning av skötsel och åtgärder

Inom ramen för övervakningsprogrammet föreslås även att ett system byggs upp för att kunna följa vilka naturvårdsåtgärder som görs i staden och effekten av dessa. Miljöförvaltningen har beviljats medel från stadens program för Digital Förnyelse för en förstudie inom detta område, i samarbete med andra berörda förvaltningar. Förstudien är planerad att utföras i Sätterskogens naturreservat i samarbete med Skärholmens stadsdelsförvaltning.

Innan Miljö- och hälsoskydds nämnden fastställer planen vill de få övriga nämnders synpunkter på om den planerade övervakningen ger det stöd den är avsedd att ge. I remissen ställs följande frågor:

- 1) Ger den planerade övervakningen det stöd respektive nämnd behöver?
- 2) Finns det andra undersökningar som behöver genomföras?
- 3) Har planen rätt prioriteringar av de olika miljöövervakningsinsatserna?

- 4) Finns det annat stöd än miljöövervakning som respektive nämnd skulle vilja ha från Miljö- och hälsoskyddsnämnden när det gäller biologisk mångfald och ekosystemtjänster med mera?
- 5) Övriga synpunkter

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen stadsutveckling och medborgarservice.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen välkomnar miljöförvaltningens initiativ till ett samordnat miljöövervakningsprogram och vill som exempel på behov av område att se över särskilt lyfta de omfattande problemen med igenväxning av stadens ekmiljöer. Det gäller såväl i Sätorskogens naturreservat som i naturmarken som omgärdar parker och parkvägar. Skogsområden som tidigare var öppna och ljusa med ett fåtal stora karaktärsträd har växt igen till mörka skogar under de senaste femtio åren. Innan 60-talets exploateringar var dessa områden ofta hävdade ängs- och betesmarker. På många håll har det gått så långt att de äldre träden skuggas ut och sakta dör.

Inom flertalet skogsområden i Skärholmen finns fortfarande möjlighet att restaurera ekmiljöerna och få fram den äldre halvöppna miljön igen. Förvaltningen har till exempel nyligen genomfört omfattande restaureringsåtgärder i ekbacken norr om Västerholmsparken samt på bergsknallen norr om parkleken Kulan. Miljöerna blir återigen ljusare och stärker samtidigt de naturvärden som är knutna till gamla ekar. Miljöövervakningsprogrammet skulle sannolikt öka precisionen och kvaliteten i naturvårdsarbetet och i förlängningen leda till öppnare, tryggare ekmiljöer i såväl Sätorskogen som i övriga stadsdelsnämndsområdet.

Trygghetsperspektivet är också en jämställdhetsfråga. Kvinnor är generellt i högre grad än män otrygga i sitt närområde, särskilt på kvällstid. Belysningen är viktig, men för att den ska kunna ge effekt måste miljöerna som ska lysas upp hållas öppna, inte bara från sly i kanterna till naturområden utan från igenväxning som skapar täta skogsmiljöer med dålig sikt och lågt ljusinsläpp.

Ger den planerade övervakningen det stöd respektive nämnd behöver?

Förvaltningen ser att det finns ett behov av stöd för utformning av konkreta åtgärder baserade på befintlig miljöövervakningsdata. Miljöövervakningsprogrammet kan förhoppningsvis bidra till tydligare instruktioner från miljöförvaltningen i de konkreta naturvårdsåtgärderna och hur dessa ska prioriteras sinsemellan och i förhållande till andra insatser. Exempelvis när bevarande av olika naturvärden står i konflikt med varandra.

Finns det andra undersökningar som behöver genomföras?

Förvaltningen saknar analys av markanvändningshistorik i miljöövervakningen. Exempelvis saknas ansatsen att analysera biotoper och artsammansättningar som biologiskt kulturarv. Tidigare markanvändning kan sannolikt ge svar på varför äldre individer av ljuskänsliga trädslag som ek och tall förekommer på många rikare naturmarker där de utan kontinuerlig hävd, till exempel genom bete eller brand, under uppväxtfasen hade konkurrerats ut av skuggtåligare trädslag.

Har planen rätt prioriteringar av de olika miljöövervakningsinsatserna?

Förvaltningen har inga kommentarer till de föreslagna prioriteringarna.

Finns det annat stöd än miljöövervakning som respektive nämnd skulle vilja ha från miljö- och hälsoskyddsnämnden när det gäller biologisk mångfald och ekosystemtjänster m.m.?

Förvaltningen välkomnar mer stöd i det konkreta utformandet av naturvårdsåtgärder. Miljöförvaltningens kompetens kan då bidra till såväl större träffsäkerhet i åtgärderna som bättre kommunikation om vilka åtgärder som görs och varför.

Övriga synpunkter

I bilaga 3 diskuteras fördelningsnyckeln för parkmark och naturmark: *”Resurserna för skötsel av naturmark och uppföljning av denna upplevs som otillräckliga av de flesta stadsdelsförvaltningarna (...) Stadens fördelningsnyckel skulle även behöva justeras på denna punkt för stadsdelar som har stora arealer med värdefull naturmark att sköta.”* Förvaltningen bedömer att mer resurser behövs för skötsel av naturmark, utan att de sker på bekostnad av övrig parkdrift.

Förvaltningen har också tillfrågats, och accepterat medverkan, som pilotområde för miljöövervakningsprogrammets förstudie, med anledning av det arbete som redan inletts på förvaltningen för att följa upp de naturvårdsåtgärder som utförs. Detta kommer sannolikt innebära ett stärkande av förvaltningsarbetet i Sätterskogens naturreservat, både vad gäller natur-, kultur- och rekreativa värden.

Bilagor

1. Remitteringsbrev
2. Protokollsutdrag miljö- och hälsoskyddsnämnden
3. Program för miljöövervakning av biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster.